

**Regional handlingsplan för
Europeiska socialfonden plus (ESF+)
Skåne-Blekinge 2021-2027**

Innehåll

1. Europeiska socialfonden i Sverige _____	3
2. Regionala utmaningar för Skåne-Blekinge _____	6
3. Regionala principer för prioritering av projekt _____	8
3.1 Främja livslångt lärande _____	7
Bidra till att framtidssäkra kompetensen på arbetsmarknaden _____	8
Stärka möjligheterna till ett hållbart arbetsliv _____	8
3.2 Uppmuntra aktiv inkludering _____	12
Öppna upp och öka deltagandet på arbetsmarknaden _____	10
Främja att fler fullföljer sina studier _____	11
4. Framtagande _____	15
5. Plan för genomförande _____	17
6. Bilagor _____	20

1. Europeiska socialfonden i Sverige

Europeiska socialfonden är en av Europeiska Unionens (EU) strukturfonder. Fondernas syfte är att stärka medlemsstaternas ekonomi och sociala sammanhållning. Europeiska socialfonden Plus (ESF+) är EU:s främsta verktyg för att investera i människor och finansierar genomförandet av principerna från den europiska pelaren för sociala rättigheter. ESF+ ska bidra till medlemsstaternas arbete med att minska arbetslösheten, främja kvalitet och lika möjligheter inom utbildning och yrkesutbildning samt förbättra social integration och integration. I alla sina investeringar ska ESF+ främja de horisontella principerna om jämställdhet, respekt för grundläggande rättigheter, lika möjligheter och icke-diskriminering.

Socialfonden i Sverige kommer under programperioden 2021-2027 att uppgå till 7,8 miljarder kronor. I fonden lägger EU och Sverige in pengar som sedan går till nationella, regionala och lokala projekt. Offentliga, ideella och privata organisationer kan få stöd.

Det nationella socialfondsprogrammet är till för att förstärka och utveckla arbetsmarknadspolitiken i Sverige. Programmet innehåller mål och strategier för hur fondmedlen ska användas. Det beskriver vilken typ av utveckling som är önskvärd på arbetsmarknaden och vilka insatser Socialfonden ska finansiera för att uppnå det.

Målen med socialfondsprogrammet i Sverige är att

- främja livslångt lärande,
- uppmuntra aktiv inkludering,
- förbättra sysselsättning för alla arbetssökande,
- främja social inkludering,
- modernisera arbetsmarknadens institutioner och tjänster.

Det nationella programmet är inrättat i fem programområden (A-E) och spänner över fem tematiska målområden (etablering, återinträde, instabil och stabil ställning på arbetsmarknaden samt ekonomisk utsatthet).

I Sverige genomförs ESF+ med grund i en nationell handlingsplan samt åtta regionala handlingsplaner.

Programområde A Öka möjligheten till ett inkluderande och hållbart arbetsliv för alla

Programområde A möter programmets samtliga fem angivna tematiska målområden (etablering, återinträde, instabil och stabil ställning på arbetsmarknaden samt ekonomisk utsatthet). Det kan handla om insatser direkt riktade till individen, att bygga strukturer och samverka samt förändra könssegregerade yrkesval. Gemensamt för satsningarna är att de ska bidra till ett inkluderande och hållbart arbetsliv för alla. Insatser inom programområdet kan därmed riktas brett, från insatser som riktar sig till individer utanför arbetsmarknaden på grund av arbetslöshet till individer i behov av kompetensutveckling i sitt yrkesliv. Insatser inom programområdet kan bestå av insatser direkt kopplade till individen som förväntas stärka dennes ställning på arbetsmarknaden, genom att antingen leda till eller närma sig ett arbete eller genom yrkesmässig kompetensutveckling. Programområdet kan även innehålla insatser för att utveckla såväl organisationer som strukturer, genom exempelvis nya metoder och arbetssätt eller samverkanslösningar. Insatser som genomförs inom programområdet ska bidra till sysselsättning, tillväxt och ett hållbart arbetsliv genom att främja det livslånga lärandet och genom att öka möjligheten till sysselsättning eller studier för alla arbetssökande. Programområde A beslutas både på nationell- och regional nivå.

Programområde B Öka möjligheten till arbete

Programområde B kan endast sökas av Arbetsförmedlingen och insatserna ska bidra till att fler individer har kompetens som möter arbetsmarknadens behov. Insatser som genomförs inom programområdet ska riktas till individer inskrivna på Arbetsförmedlingen som är långt ifrån arbetsmarknaden och som är i behov av rustande och matchande insatser i form av exempelvis platsförmedling, stöd för att förbättra deltagarens jobbsökande och vägledning mot arbete eller studier. Andra insatser kan vara kartläggning, planering och uppföljning av aktiviteter eller i form av rustande karaktär som understödjer matchningen. Programområde B beslutas på nationell nivå.

Programområde C Minska risken för ekonomisk utsatthet

Programområde C möter det tematiska målområdet ekonomisk utsatthet. Insatser inom programområdet ska motverka och mildra konsekvenserna av ekonomisk utsatthet. Inom programområdet är det möjligt att rikta insatser till såväl barn från sex års ålder till vuxna individer. För insatser riktade till vuxna individer står egenförsörjning i fokus och insatserna ska syfta till att stärka möjligheterna till arbete, studier och för att närma sig ett arbete. Insatserna riktade till barn ska syfta till att ge dem förutsättningar för en meningsfull fritid och trygg

skolgång och därmed öka deras möjligheter till social gemenskap, samtidigt som risken för skolavhopp minskar.

Programområde C beslutas på nationell nivå.

Programområde D Öka kapaciteten i den glesa geografien

Programområde D riktas till de glesbefolkade regionerna Övre Norrland och Mellersta Norrland och ska i första hand avse kapacitetsförstärkning av lokala och regionala strukturer, men kan även avse insatser direkt till individen. Insatserna kan syfta till att kompensera för regionernas specifika utmaningar kring stora avstånd med få möjligheter till kollektivt resande, en låg befolkningstäthet och en åldrande befolkning. Dessa utmaningar förstärks även många gånger då de behöver hanteras i kombination med små och många gånger isolerade lokala eller regionala arbetsmarknader samt små organisationer och kommuner med förhållandevis låg genomförandekapacitet. Kommunerna och regionerna i de glesbefolkade regionerna får ofta ta ett större ansvar än i tätbefolkade områden där statliga myndigheter, organisationer inom civilsamhället och marknadsaktörer kan komplettera.

Programområde D beslutas på regional nivå i de aktuella regionerna.

Programområde E Social Innovation

Programområde E möter de tematiska målområdena etablering och återinträde på arbetsmarknaden samt ekonomisk utsatthet och ska möjliggöra för nyskapande och effektivare lösningar för att möta utmaningar och behov inom exempelvis social inkludering, arbetsmarknad, utbildning eller kapacitetsuppbyggnad. Insatser inom området kan med fördel genomföras i partnerskap mellan aktörer inom den idéburna, privata eller offentliga sektorn, och ska syfta till att med innovativa angreppssätt leverera samhällstjänster med hög kvalitet och effektivitet. Insatser inom programområde E kan bidra till metodutveckling, samarbete över gränser och nya tankesätt.

Programområde E beslutas på nationell nivå.

2. Regionala utmaningar för Skåne-Blekinge

Nedan sammanfattas de utmaningar som Skåne-Blekinge står inför kopplat till ESF+. Vi vet ännu inte hur effekterna av Coronapandemin som slog till i början på 2020 kommer att yttra sig. Samtidigt är det viktigt att konstatera att de utmaningar som den socioekonomiska analysen pekar på är strukturellt betingade.

Strukturomvandling ställer krav på omställningsförmåga hos individen & verksamheter

Skåne-Blekinge är en region¹ med olika förutsättningar och förmåga att hantera omställning kopplat till strukturomvandling. Framför allt industritunga arbetsmarknadsregioner i relation till regioner med en större tjänstesektor har haft en svagare ekonomisk utveckling. Den kunskapsintensiva tjänstesektorn är koncentrerad till den västra delen av regionen, medan östra Skåne och Blekinge har en högre koncentration av tillverkningsindustri. Utbildning är en viktig faktor för strukturomvandling i näringslivet och för individens omställningsförmåga.

Hög andel med endast grundskoleutbildning och inomregionala skillnader avseende utbildningsnivå

Befolkningen i Skåne-Blekinge har en något högre andel med enbart grundskoleutbildning jämfört med riket. Utbildningsnivåerna är lägst i kommuner med hög andel industri eller lantbrukssysselsatta, medan de tenderar att vara högst i relativt välbärgade kommuner nära större städer och i universitetsstäder. Kvinnor har en eftergymnasial utbildning i väsentligt högre utsträckning än män. Även om merparten av elever från grundskolan är behöriga till gymnasiet så finns det stora skillnader mellan kommunerna. En gymnasieutbildning är nästintill nödvändig för att komma in och etablera sig på arbetsmarknaden.

Låg sysselsättningsgrad

Skåne-Blekinge har en låg sysselsättningsgrad jämfört med rikssnittet. Orsakerna till det ser olika ut i de olika delarna av regionen – för vissa kommuner handlar det om en långsiktig nedgång inom tillverkningsindustrin, för andra kommuner om en hög andel nyanlända utrikesfödda som inte hunnit komma in på arbetsmarknaden.

Hög arbetslöshet och stigande långtidsarbetslöshet

Skåne-Blekinge präglas av hög arbetslöshet jämfört med riket. Arbetslösheten är hög framför allt för lågutbildade och utrikesfödda. Personer med annars efterfrågade utbildningsinriktningar har svårigheter att komma in på arbetsmarknaden om de har utländsk examen. Utrikesfödda med låg

¹ Skåne och Blekinge utgör tillsammans ett så kallat NUTS-område. NUTS är den regionala indelning som används inom EU för statistikredovisning. I den regionala handlingsplanen för ESF+ benämns Skåne-Blekinge som en region.

eller ingen utbildningsbakgrund (i vissa fall analfabeter) är en grupp som har det mycket svårt att komma in på arbetsmarknaden. Deras möjligheter att nå språknivåer för att kunna klara studier och arbetsmarknadsetablering är mycket begränsade. Skåne-Blekinge har hög ungdomsarbetslöshet jämfört med riket. Även om den totala arbetslösheten är sjunkande sedan 2013 så är långtidsarbetslösheten stigande i regionen. Av de som varit arbetslösa mer än två år är det nästan 40 procent som saknar gymnasieutbildning.

VAS - personer som varken arbetar eller studerar

I Skåne-Blekinge finns det, enligt den socioekonomiska analysen, över 120 000 personer i åldern 20-64 år som varken arbetar eller studerar (VAS). Anledningen till att man tillhör VAS-gruppen varierar över ålder. Ohälsa är en allt viktigare orsak med stigande ålder. Risken för att hamna utanför arbete eller studier är markant förhöjd för framför allt utrikesfödda och lågutbildade. För dessa grupper är arbetslösheten hög. Här ökar också långtidsarbetslösheten. En studie av VAS visar att utbildning är den kanske viktigaste faktorn för att komma in/återinträda på arbetsmarknaden.

UVAS – ungdomar som varken arbetar eller studerar

Jämfört med riket är ungdomsarbetslösheten hög i Skåne-Blekinge. Gruppen UVAS är ungdomar i åldern 16-29 år som varken arbetar eller studerar. Funktionsvariation eller sjukdom som medför nedsatt arbetsförmåga och att ha psykisk ohälsa är faktorer som har störst påverkan på att vara långtids-UVAS. Problematiken är ofta komplex. Om man inte kommer in på arbetsmarknaden riskerar man att marginaliseras. Trappan mot en ökad utbildningsnivå börjar redan i grundskolan och om yngre elever inte lyckas med att få behörighet till gymnasiet påverkar det övriga steg i utbildningstrappan.

Ohälsa

Det finns en ökande ohälsa i samhället, framförallt psykisk ohälsa. Risken för utslagning från arbetsmarknaden innan ålderspension är särskilt stor för vissa grupper. Den socioekonomiska analysen för Skåne-Blekinge visar till exempel att kvinnor har större andel av inkomsten från sjukskrivning och förtidspension än vad män har. Antalet ohälsodagar är ett mått på ohälsa. Enligt den socioekonomiska analysen uppgick antalet ohälsodagar i Skåne-Blekinge till 26.2 dagar fördelat på 31.9 dagar för kvinnor och 20.7 dagar för män. Riket visar ungefär samma nivåer. Antalet ohälsodagar i Skåne-Blekinge varierar kraftigt mellan kommuner med olika näringslivsstruktur och social struktur. Även kommunens åldersstruktur har stor påverkan på ohälsotalet.

Fattigdom

Invånare i Skåne-Blekinge som lever med risk för allvarlig fattigdom eller social utslagning är hög ur ett svenskt perspektiv - 26 procent tillhör riskkategorin vilket är högst i riket (riket ligger på 18 procent).

En könsuppdelad utbildningssektor och arbetsmarknad

Skåne-Blekinges arbetsmarknad och utbildningssektor är könsuppdelad. Uppdelningen innebär att den framtida kompetensförsörjningen inom flera branscher försvåras när rekryteringsunderlaget begränsas av normer. Könsstereotypa normer hindrar också individen från att välja utbildningsväg och yrke utifrån intresse och personliga styrkor. Befintliga strukturer i systemet tenderar att bevaras.

Matchningsproblematik och kompetensförsörjningsutmaning

Samtidigt som Skåne-Blekinge har hög arbetslöshet och låg sysselsättningsgrad jämfört med riket har regionen brist på arbetskraft inom flera sektorer. Det finns en matchningsproblematik. Sysselsättningsgraden behöver öka för att regionen på längre sikt ska kunna klara av den stora kompetensförsörjningsutmaning som man delar med stora delar av landets regioner.

3. Regionala principer för prioritering av projekt

För att möta de utmaningar som den socioekonomiska analysen för Skåne-Blekinge visar på krävs en gemensam kraftsamling där alla länens utvecklingsaktörer bidrar tillsammans. De regionala utvecklingsstrategierna (RUS) anger riktningen för en sådan kraftsamling.

Blekinges RUS är "Växtplats Blekinge". Strategin hanterar fyra utvecklingsområden som sätter den strategiska riktningen:

- Hållbar samhällsplanering
- Hög livskvalitet
- God kompetensförsörjning
- Växande näringsliv

Skånes RUS är "Det Öppna Skåne 2030". I strategin lyfts sex visionsmål:

- Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet
- Skåne ska vara en stark hållbar tillväxtmotor
- Skåne ska stärka mångfalden av goda livsmiljöer
- Skåne ska ha en god miljö och en hållbar resursanvändning
- Skåne ska utveckla framtidens välfärd

- Skåne ska vara globalt attraktivt

Utifrån de regionala utvecklingsstrategierna och de identifierade utmaningarna kopplade till ESF+ har en målbild och gemensamma, regionala prioriteringar för Skåne-Blekinge formulerats.

Målbilden är att *Skåne-Blekinge ska vara en stark, expansiv och hållbar tillväxtmotor, med hög sysselsättning och hög produktivitet på en inkluderande arbetsmarknad.*

De regionala prioriteringarna är:

- *Bidra till att framtidssäkra kompetensen på arbetsmarknaden*
- *Stärka möjligheterna till ett hållbart arbetsliv*
- *Öppna upp och öka deltagandet på arbetsmarknaden*
- *Främja att fler fullföljer sina studier*

I de följande avsnitten beskrivs hur de regionala prioriteringarna kopplas till de specifika målen *Främja livslångt lärande* respektive *Uppmuntra aktiv inkludering* inom programområde A; *Öka möjligheten till ett inkluderande och hållbart arbetsliv för alla* i ESF+.

3.1 Specifikt mål Främja livslångt lärande

Insatser som främjar livslångt lärande och ger stöd till arbetskraftens yrkesmässiga och geografiska rörlighet

Det specifika målet *Främja livslångt lärande* ska främja lärande genom hela arbetslivet. Detta för att säkerställa kompetensen på arbetsmarknaden samt stärka möjligheterna för individer att arbeta ett helt arbetsliv med god arbetsrelaterad hälsa. Det handlar om flexibla möjligheter till kompetenshöjning och omskolning när det exempelvis gäller digitala färdigheter och grön omställning samt att bättre förutse förändringar och nya krav på kompetens utifrån arbetsmarknadens behov. Livslångt lärande ska stimulera karriärövergångar och främja den yrkesmässiga rörligheten hos individer.

Arbetsmarknaden är i ständig förändring där nya jobb tillkommer och gamla fasas ut. Den ställer krav på högre och ibland helt nya kompetenser. Skåningar och Blekingebor behöver ha ökad möjlighet att lära sig nya färdigheter och fylla på med kunskap kontinuerligt genom livet. Förutsättningar för ett livslångt lärande är därmed en faktor för att fortsatt kunna anpassa sig till en föränderlig värld, både för individer och organisationer/arbetsgivare.

Skåne-Blekinges arbetsmarknad och utbildningssektor är könsuppdelad. Den framtida kompetensförsörjningen inom flera branscher försvåras när rekryteringsunderlaget begränsas av hindrande normer.

Vi ser även en ökad ohälsa i samhället, Skåne-Blekinge är inget undantag. Det innebär ökade risker för utslagning från arbetsmarknaden för individer. Den socioekonomiska analysen pekar på att vissa grupper i samhället löper större risk än andra. Kvinnor har till exempel större andel av inkomsten från sjukskrivning och förtidspension än vad män har.

Det särskilda målet *Främja livslångt lärande* innefattar följande två prioriteringar:

- Bidra till att framtidssäkra kompetensen på arbetsmarknaden
- Stärka möjligheterna till ett hållbart arbetsliv

Bidra till att framtidssäkra kompetensen på arbetsmarknaden

För att nå visionen om att Skåne-Blekinge ska vara en expansiv, stark och hållbar tillväxtmotor behöver arbetsgivarna möjlighet att säkra behov av individer med passande kunskap och färdigheter. Insatser relaterat till att strategiskt arbeta med kompetensförsörjning och förmåga till omställning är prioriterat. Här är verksamhets- och kompetensanalyser viktiga verktyg. De skapar bättre förutsättningar för att tillgodose arbetsmarknadens kompetenskrav och leder till mer strategiskt effektiva insatser.

Arbetsgivare och andra aktörer behöver ges möjlighet att arbeta med flexibla lösningar som stärker individens kompetens och som svarar mot organisationens behov – på både kort och lång sikt. Vissa branscher har brist på kompetens vilket kan leda till att individer utan matchande utbildning anställs. När konjunkturen viker har dessa individer en svagare ställning på arbetsmarknaden. Här kan validering, fortbildning och kompetensutvecklande insatser vara verktyg för att kunna adressera anställda med låg utbildningsnivå och samtidigt säkra arbetsgivarens kompetensbehov. Insatser som stärker de individer som har en osäker ställning på arbetsmarknaden är extra prioriterade. Förutom individer med låg utbildningsnivå handlar det också om personer med olika typer av temporära arbeten (bemannings-, tim- och korttidsanställda). Det är också viktigt med insatser som utvecklar kompetenser inom framförallt grön och digital omställning och att skapa möjligheter för anställda att ta sig an mer kvalificerade uppdrag.

Skåne-Blekinges arbetsmarknad är könsuppdelad. Det finns hindrande normer i rekryteringsprocesser och arbetsplatsmiljöer som skapar begränsningar för individer på arbetsmarknaden, men även för arbetsgivare vad gäller rekryteringsunderlag. Kompetenshöjande

insatser och stöd till arbetsgivare i syfte att bidra till att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden och öppna upp arbetsmarknaden för alla är angelägna.

Stärka möjligheterna till ett hållbart arbetsliv

I Skåne-Blekinge ska invånarna ges förutsättningar att ha en god arbetsrelaterad hälsa genom hela yrkeslivet. På så sätt skapar vi effekter som leder till högre produktivitet i regionen och ett mer socialt hållbart samhälle.

Att skapa en hållbar arbetsmiljö och jobba med preventiva initiativ som kan bidra till minskad sjukfrånvaro och som minskar risken för individer att hamna i långtidssjukskrivning är av vikt. Det finns delar, framför allt inom offentlig sektor, där sjukskrivningstalen är högre än inom andra sektorer och branscher. Metodutveckling, kompetenshöjande insatser och stöd till arbetsgivare är viktiga verktyg. Helhetssynen på individen och samverkan mellan aktörer är också viktiga.

Arbetsförmågan hos individer ska tas till vara. Långtidssjukskrivna som inte har förutsättningar att återgå till sitt tidigare arbete/sina ordinarie arbetsuppgifter behöver till exempel få bättre förutsättningar till omställning. Det kan handla om att den anställde ges möjlighet att komplettera sin kompetens/omskola sig för att på så sätt både stärka sin ställning på arbetsmarknaden och få ett hållbart arbetsliv.

Målgrupp

Insatser inom specifikt mål *Främja livslångt lärande* ska främst riktas direkt till individer, i huvudsak till yrkesverksamma för att de ska utvecklas i takt med arbetslivets krav. Även insatser för att utveckla organisationer samt för att utveckla strukturer omfattas. I programmet ges en fullständig beskrivning av målgruppen för *Främja livslångt lärande*.²

Förväntade resultat och effekter

Fler skåningar och Blekingebor ska kunna stärka sina kompetenser och få fler möjligheter att

² Specifikt mål g) riktas i huvudsak till yrkesverksamma individer för att de ska utvecklas i takt med arbetslivets krav för att bibehålla sin ställning på arbetsmarknaden samt till individer som lever med en otrygg och osäker arbetsmarknad för att minska riskerna för ett framtida långvarigt utanförskap. Målgruppen är bred i syfte att möta behov av kompetensutveckling i alla verksamheter, dvs. alla sysselsatta, såväl företagare som anställda, oavsett anställningsform och tidslängd, inom privat och offentlig sektor samt verksamma inom idéburen sektor. Organisatoriska, systemutvecklande och strukturella insatser inom området livslångt lärande bör ta hänsyn till kompetensförsörjning i ett bredare perspektiv, varvid specifikt mål g) även kan inkludera individer som ska etablera sig eller återinträda på arbetsmarknaden. Insatser inom programområdet kan även omfatta personer verksamma inom den privata, den offentliga och den idéburna sektorn, vilka inom sina respektive verksamheter kan bidra till kompetensförsörjning och livslångt lärande för de prioriterade grupperna. Det kan t.ex. handla om medverkan i metodutveckling eller deltagande i kompetensutveckling som rör en viss metodik inom ramen för ett projekt. För att stärka det livslånga lärandet kan t.ex. arbetsplatsens organisering, framtagande av branschspecifika analyser och tillgång till vägledning och kompetenta handledare ha stor betydelse.

utbilda sig genom hela arbetslivet. Skåningar och Blekingebor ska ha en god arbetsrelaterad hälsa. Arbetsgivares tillgång till kompetens ska stärkas på kort och lång sikt i Skåne-Blekinge.

3.2 Specifikt mål Uppmuntra aktiv inkludering

Främja lika möjligheter, icke-diskriminering och aktivt deltagande samt förbättra anställningsbarheten särskilt för missgynnade grupper

Det specifika målet *Uppmuntra aktiv inkludering* ska öppna upp deltagandet och främja lika möjligheter på en arbetsmarknad som ska vara till för fler. Individer ska komma ett steg närmre arbete via fullföljd reguljär utbildning eller andra flexibla utbildningar och insatser som förbättrar individens anställningsbarhet.

Skåne-Blekinge står inför en rad utmaningar som relaterar till inkludering på arbetsmarknaden. Länen har hög arbetslöshet i jämförelse med rikssnittet. Många står långt ifrån arbetsmarknaden. Speciellt lågutbildade och utrikesfödda har problem med att etablera sig. Trots en utländsk examen inom efterfrågat område är det svårt att erhålla ett arbete. Utrikesfödda med låg eller ingen utbildningsbakgrund har stora svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Samtidigt som arbetslösheten är hög finns det arbetsgivare som söker efter personal. Skåne-Blekinge har en matchningsproblematik.

Den socioekonomiska analysen för Skåne-Blekinge visar på sambandet mellan ohälsa och att vara utan arbete. Risken för utslagning från arbetsmarknaden innan ålderspension är särskilt stor för vissa grupper. Kvinnor har exempelvis större andel av inkomsten från sjukskrivning och förtidspension än vad män har. Utebliven gymnasieexamen är en riskfaktor för svag ställning på arbetsmarknaden och långvarigt utanförskap.

Arbetsmarknaden och utbildningssektorn i Skåne-Blekinge är i hög grad könsuppdelad och behöver luckras upp. Könsuppdelningen innebär begränsningar i yrkes- och studieval för individer samt rekryteringsunderlaget för arbetsgivare.

Det specifika målet *Uppmuntra aktiv inkludering* innefattar följande två prioriteringar:

- Öppna upp och öka deltagandet på arbetsmarknaden
- Främja att fler fullföljer sina studier

Öppna upp och öka deltagandet på arbetsmarknaden

Potentialen hos människorna i Skåne-Blekinge måste tas till vara. Detta innebär bland annat att göra arbetsmarknaden mer jämlik och inkluderande. Stora delar av de som står utanför

arbetsmarknaden i Skåne-Blekinge är utsatta grupper som har svårt att etablera sig i arbetslivet. I vissa fall kan det behövas förberedande stöd innan konkreta arbetsmarknadsinsatser sätts in. För att skapa en ökad inkludering på arbetsmarknaden behöver Skåne-Blekinge stärka strukturer för ökad tvärssektoriell samverkan och aktivt arbeta med kunskapshöjning och metoder för integrering.

Arbetslösa med sjukpenning och unga med aktivitetsersättning behöver ett mer aktivt stöd för att komma in på arbetsmarknaden. Medicinska åtgärder som sätts in parallellt med arbetsmarknadsåtgärder samt handläggarens tro på personens förmåga är viktiga framgångsfaktorer för sjukskrivnas återgång till arbete. Inom ramen för ESF+ kan det handla om insatser för att stärka den arbetslivsinriktade rehabiliteringen och att främja ett hållbart arbetsliv.

Det är viktigt att skapa förutsättningar för att synliggöra och bekräfta individens kompetens för arbetsgivare genom bland annat validering. Detta kan kräva insatser där individer kompletterar sina kunskaper med utbildningsinsatser som gör dem mer anställningsbara. Metoder för att möta behoven hos utrikesfödda med låg eller ingen utbildningsbakgrund behöver utvecklas. Det kan handla om insatser för att skapa anpassningar och förstärka nuvarande strukturer och verksamheter i syfte att främja målgruppens möjlighet att fortsätta på reguljär utbildning och underlätta ett inträde på arbetsmarknaden.

Det finns behov av att hantera hindrande normer i rekryteringsprocesser och arbetsplatsmiljöer eftersom det skapar begränsningar för individer på arbetsmarknaden, men även för arbetsgivare när det kommer till rekryteringsunderlag. Detta främjar matchningen på arbetsmarknaden och kompetens- och arbetskraftsförsörjningen i regionen. Genom att höja kunskapen hos arbetsgivare om jämställdhet, tillgänglighet och likabehandling, bland annat genom dialog, kan man öka möjligheten för fler individer att nå arbetsmarknaden. Kravprofiler, urval och rekrytering som är kompetensbaserade samt handledning och introduktion på arbetsplatsen är viktiga verktyg. Arbetsgivare behöver stärkas i bilden av hur arbetskraften ser ut i dag och vilka kompetenser som finns lediga/tillgängliga. Genom att främja möjligheter för individer att göra medvetna val när det kommer till studie- och yrkesval kan vi motverka begränsande stereotypa normer. Insatser, riktade både till individ och arbetsgivare, behövs för att stärka individen att sedan stanna kvar i ett yrkesval där hen brutit mot normen.

Främja att fler fullföljer sina studier

Vi behöver stärka individer att fullfölja sina reguljära studier. En gymnasieutbildning blir allt viktigare för att komma in på arbetsmarknaden. Vägen mot en ökad utbildningsnivå börjar i grundskolan. Det finns en grupp ungdomar som inte når gymnasiet. I syfte att minska det

långvariga utanförskapet behövs tidiga, samordnade och förebyggande insatser. Det kan handla om att hantera skolans organisering på olika nivåer och samverka för övergångar mot vidare studier samt att skapa verktyg och metoder för att motverka studieavbrott. Att hitta rätt utbildningsalternativ, sätta tydliga målsättningar och göra uppföljningar samt att skapa motivation hos individen är några exempel på insatser. Insatser som riktar sig till föräldrar kan också vara relevanta eftersom omgivningens normer påverkar individens val, både socioekonomiskt och utifrån könsbundenhet.

Det är även viktigt att visa på och skapa förutsättningar för alternativa möjligheter att klara av sina gymnasiestudier. Inom ramen för ESF+ kan det handla om insatser för att stärka individens möjlighet att fullfölja gymnasiestudier exempelvis inom kommunal vuxenutbildning, folkhögskola eller andra studieformer. Anpassad utbildning är ett sätt att möta behoven hos målgrupper med sämre förutsättningar att klara sina studier. Även insatser som stärker övergången mellan skola, vidare studier och etablering i arbetslivet kan vara relevanta.

För att göra arbetsmarknaden mer jämställd och inkluderande finns det anledning att arbeta med insatser som motverkar könsstereotypa yrkes- och utbildningsval för barn och unga. Genom att fokusera insatser som stärker kunskapen om den regionala arbetsmarknaden, individens självkänedom och som lyfter individens fallenhet kan mer medvetna studie- och yrkesval göras. Medvetna val, förankrade både i ett arbetsmarknadsläge och individens egen förmåga och intresse, kan bidra till minskade skolavhopp.

Den socioekonomiska analysen visar att bland flera gymnasiala yrkesutbildningar är såväl andelen sysselsatta som andelen sysselsatta inom matchande yrken hög. Även eftergymnasiala yrkesutbildningar har inte bara hög förvärvsfrekvens utan utbildningen matchar i stor utsträckning yrket. Inom dessa utbildningar råder det sannolikt brist enligt socioekonomisk analys. Flera från högskoleförberedande program går vidare till fortsatta studier men långt ifrån alla. För de som redan har en gymnasieexamen men inte någon yrkesutbildning kan en kompletterande utbildningsinsats, i form av till exempel ett så kallat "snabbspår", vara ett sätt att komma in på arbetsmarknaden. Samtidigt behövs förebyggande insatser för att få fler att välja yrkesförberedande program.

Målgrupper

Insatser inom *Uppmuntra aktiv inkludering* avser insatser på individnivå, för att utveckla organisationer samt för att utveckla strukturer. De riktar i huvudsak till individer som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning, individer som står utanför arbetsmarknaden på

grund av arbetslöshet samt insatser för de som ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden. I programmet ges en fullständig beskrivning av målgruppen för *Uppmuntra aktiv inkludering*.³

Förväntade resultat och effekter

Fler skåningar och Blekingebor ska, oavsett förutsättningar och bakgrund, komma i arbete eller närma sig arbetsmarknaden. Arbetsmarknaden ska bli mer inkluderande för utsatta grupper. Arbetsgivarnas tillgång till kompetens ska öka genom en mer jämlik arbetsmarknad.

³ Tillgången till sysselsättning för alla arbetssökande i bred bemärkelse är prioriterat inom specifikt mål h) och riktas till i huvudsak till följande målgrupper: - Individer som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning inom ramen för definitionen av relativ fattigdom som innebär att ha mindre än 60 procent av medianinkomsten i landet. - Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa, äldre, nyanlända, individer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga eller individer som är sjukskrivna och har behov av stöd för återgång i arbete. - Unga (från 13 år) som riskerar studieavbrott. Insatser kan även omfatta personer verksamma inom den privata, den offentliga och den idéburna sektorn, vilka inom sina respektive verksamheter kan bidra till aktiv inkludering för kvinnor och män i de prioriterade grupperna. Det kan t.ex. handla om medverkan i metodutveckling eller deltagande i kompetensutveckling som rör en viss metod. För att stärka arbetsgivarens möjligheter att erbjuda arbete eller praktik kan utbildning för sysselsatta i t.ex. handledning och anpassning av arbetets innehåll och organisering ha stor betydelse.

4. Framtagande

Region Blekinge och Region Skåne har tillsammans och i nära samarbete med ESF-rådet skrivit fram den regionala handlingsplanen. Planen har sin grund i den socioekonomiska analysen för Skåne-Blekinge, de regionala utvecklingsstrategierna och dialoger med representanter för relevanta, externa aktörer såsom kommuner, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen och idéburen sektor.

Arbetet har bedrivits i olika arbetsgrupper. Dels internt på regionerna där bland andra tjänstepersoner som arbetar med analyser, de regionala kompetensplattformarna samt Strukturfondspartnerskapets sekretariat ingått, dels i en gruppering med representanter från regionerna och ESF-rådet. Regionerna har också haft en gemensam styrgrupp för framskrivningen av handlingsplanen för ESF+ och Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Som nämnts ovan har representanter för relevanta, externa aktörer bjudits in till informations- och dialogmöten under framskrivningsprocessens gång. De externa aktörerna har även fått ta del av ett utkast med fokus på utmaningar och prioriteringar i syfte att stämma av att handlingsplanen fångar upp relevanta behov. Sakkunniga på regionerna har också fått ge återkoppling på handlingsplanen.

Handlingsplanen har, under framskrivningsprocessen, lyfts vid ett flertal tillfällen på Strukturfondspartnerskapets möten. I juni 2021 hölls en workshop kring utmaningar och föreslagna prioriteringar. Handlingsplanen har också lyfts i regionernas beredningsutskott/arbetsutskott samt regionala utvecklingsnämnder. I februari 2022 fattades beslut om den regionala handlingsplanen i de regionala utvecklingsnämnderna. Planen godkänns slutligen i Övervakningskommittén för ESF+.

5. Plan för genomförande

Uppdrag och arbetsprocess för Strukturfondspartnerskapet och sekretariatet

Skåne och Blekinge bildar tillsammans ett av de åtta strukturfondspartnerskap som finns i Sverige. Partnerskapen ger Socialfondsprogrammet en regional förankring och består av ledamöter som representerar regioner, kommuner, företrädare för arbetsmarknadens organisationer, berörda intresseorganisationer, föreningar och företrädare för myndigheter som regeringen har bestämt ska ingå.

Strukturfondspartnerskapets huvudsakliga uppgift är att yttra sig över vilka ansökningar som ska prioriteras bland de som inkommit och godkänts av förvaltande myndighet – Svenska ESF-rådet för Europeiska Socialfonden plus (ESF+) och Tillväxtverket för Europeiska regionala utvecklingsfonden. Till Strukturfondspartnerskapet finns ett sekretariat knutet med säte hos regionalt utvecklingsansvariga. Arbetet i Strukturfondspartnerskapet regleras i lagen om strukturfondspartnerskap (2007:459).

Regionalt samråd

Samrådet görs utifrån ett antal regionala bedömningskriterier som tillsammans med Svenska ESF-rådets bedömning utgör underlag för Strukturfondspartnerskapets prioritering. Den sammanvägda bedömningen visar på hur väl ett projekt bidrar till Skåne-Blekinges prioriteringar, målbilden för ESF+ (avsnitt 3 i den regionala handlingsplanen), regionernas utvecklingsstrategier, "Växtplats Blekinge" respektive "Det Öppna Skåne 2030", samt relevanta områdesstrategier som till exempel regional kompetensförsörjningsstrategi eller motsvarande.

Det regionala samrådets kriterier kommer att tydliggöras vid varje enskild utlysning. Kriterierna finns för att stärka den strategiska inriktningen för samtliga projekt som finansieras av ESF+ i Skåne-Blekinge. Det handlar om att länens utvecklingsaktörer gemensamt behöver kraftsamla för att möta de utmaningar som den socioekonomiska analysen för Skåne-Blekinge visar på, såsom inomregionala skillnader, låg sysselsättningsgrad och låg produktivitet. De regionala utvecklingsstrategierna och områdesstrategierna/planerna tillsammans med regionala prioriteringar och målbild anger riktningen för kraftsamlingen. Relevant samverkan, lärande, spridning av resultat och att skapa varaktig utveckling utifrån de egna förutsättningarna är viktiga aspekter för projekten att beakta i syfte att effektivt kunna bidra till regional utveckling.

Utlysningssplaner

I avsnitt 3.1 och 3.2 beskrivs Skåne-Blekinges prioriteringar - Bidra till att framtidssäkra kompetensen på arbetsmarknaden, Stärka möjligheterna till ett hållbart arbetsliv, Öppna upp och öka deltagandet på arbetsmarknaden och Främja att fler fullföljer sina studier – och hur de kopplas till de specifika målen *Främja livslångt lärande* respektive *Uppmuntra aktiv inkludering* inom programområde A; *Öka möjligheten till ett inkluderande och hållbart arbetsliv för alla* i ESF+.

För att skapa framförhållning kring kommande utlysningar och underlätta mobiliseringen av projekt tas 2-åriga utlysningssplaner fram. Syftet med utlysningssplanerna är att utlysningarna ska kunna möta aktuella behov i Skåne-Blekinge. Planerna skapar därmed ett verktyg för att styra projekt att svara mot faktiska behov samt att de ger presumtiva projektaktörer nödvändigt utrymme att förankra och förbereda projektansökningar. Utlysningssplanerna grundar sig i Skåne-Blekinges regionala prioriteringar enligt 3.1 och 3.2 och ska vara ett instrument för att rikta resurser till det som är mest angeläget under en bestämd tidsperiod.

Strukturfondspartnerskapet fastställer samråd av de 2-åriga utlysningssplanerna som uppdateras årligen i samverkan mellan regioner och förvaltande myndighet. Processen synkroniseras utifrån Strukturfondspartnerskapets mötestillfällen.

Uppdateringen av utlysningssplanerna baseras på:

- utvalda delar i den socioekonomiska analysen (kvantitativ data)
- statistik kring till exempel arbetsmarknad, ekonomi, konjunktur
- omvärldsförändringar att beakta
- portföljanalyser från förvaltande myndighet (blir mer centrala en bit in i programperioden)
- dialog med samverkansplattformar för att fånga upp faktiska behov och för att mobilisera projekt samt skapa förankring regionalt och lokalt
- återkoppling från de regionala utvecklingsnämnderna till exempel utifrån deras prioriterade mål
- programutvärderingar (längre in i genomförandet).

Även Europeiska regionala utvecklingsfonden kommer att arbeta med utlysningssplaner. De båda fondernas utlysningssplaner kommer att skapa en gemensam överblick och blir en regelbunden avstämningspunkt för Strukturfondspartnerskapet.

Fondsamordning

Skåne-Blekinge kommer att verka för att skapa synergier mellan olika europeiska program och fonder och koppla dem till nationella och regionala/lokala medel. På så sätt kan en strategisk finansiering på regional nivå uppnås. Att arbeta med projektportföljer som har olika finansieringslösningar är ett sätt. Projekt med EU-medel inomregionalt i Skåne-Blekinge kan till exempel utvecklas vidare inom ramarna för de territoriella programmen eller de europeiska sektorsprogrammen. Projekt inom Skåne-Blekinge kan i sin tur användas för att tillämpa metoder och sprida resultat från större europeiska projekt. I Interreg ÖKS-programmet finns insatsområdet "Innovation och entreprenörskap" med möjligheten att utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap och insatsområdet "Gränslös arbetsmarknad" som bland annat handlar om insatser för ökad sysselsättning, förbättrad matchning och kompetenshöjande utbildningsinsatser i ett gränsregionalt arbetsmarknadsperspektiv. Genom sin tematik har därmed ÖKS-programmet en koppling till ESF+. Även Erasmus+ är exempel på ett program med koppling till ESF+. Här är det ungdomstemat som förenar då man i ESF+ kan arbeta med ungdomar från 13 år. Digitaliseringstematiken i Interreg Södra Östersjöprogrammet innefattar digital omställning. Inom ramen för ESF+ finns möjligheter att möta omställningsbehov med kompetensutvecklande insatser.

Insatserna inom Europeiska regionala utvecklingsfonden (regionalfonden) och ESF+ ska komplettera och förstärka varandra och gemensamt bidra till regional utveckling i Skåne-Blekinge. Den regionala handlingsplanen för ESF+ omfattar insatser som rör kompetensutveckling, omställning och matchning på arbetsmarknaden. Dessa områden har stor betydelse för näringslivets möjligheter till utveckling och kan till exempel kopplas till regionalfondens särskilda mål "utveckla och förbättra små- och medelstora företags hållbara tillväxt och konkurrenskraft". I regionalfonden kan man också arbeta med att utveckla färdigheter kopplat till smart specialisering, strukturomvandling och entreprenörskap. Här blir det viktigt att se komplementariteten med ESF+. Utlysningssplanerna för regionalfonden och den regionala handlingsplanen för ESF+ är viktiga redskap för att få överblick och skapa synergier.

Östersjöstrategin

Östersjöstrategin är ett EU-verktyg för att samlas kring gemensamma insatser i Östersjöregionen och möta de utmaningar som länderna i regionen står inför. Man brottas med liknande problematik som till exempel en åldrande befolkning, kompetensgap samt ungdomar som inte fullföljer sin gymnasieutbildning. Det finns ett stort värde i att samarbeta gränsöverskridande. Det ger möjlighet till utbyten, mobilitet, lärande och spridning av resultat i ett transnationellt

sammanhang. Transnationell samverkan kan bidra på en makroregional nivå och byggandet av ett gemensamt Europa. En ny "Action plan (2021) definierar ett antal Policy Areas (PA), där i synnerhet insatser inom ramen för "PA Education" har direkt koppling till ESF+.

6. Bilagor

- Socioekonomisk analys för Skåne och Blekinge
- Utlysningssplan 2-årig